



Tilastokeskus

Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä

Vapaa-ajan muutokset 1981-2002

Keskeisiä tuloksia

Mirja Liikkanen



- **Kirjan toimittajat:** Mirja Liikkanen, Riitta Hanifi, Ulla Hannula

- **Kirjan kirjoittajat:**
 - Päivi Berg (liikuntaharrastukset)
 - Jukka Ekholm (musiikkivalinnat)
 - Riitta Hanifi (itsetekeminen, yhdistykset, ikääntyneet)
 - Rauli Kohvakka (elokuvien katsominen)
 - Mirja Liikkanen (vapaa-ajan merkitykset, yleisönä oleminen)
 - Tuula Melkas (tieto- ja viestintätekniikan harrastuskäyttö)
 - Tuomo Sauri (lukeminen)

- Kirjan tulokset perustuvat:

- Tilastokeskuksen vuoden 2002 Vapaa-aikatutkimukseen

- vertailutiedot:
 - Vapaa-aikatutkimus 1981,
 - Vapaa-aikatutkimus 1991,
 - (Ajankäyttötutkimus, haastatteluosa 1999)

- Vapaa-aikatutkimus 2002
- haastateltu 3355 henkilöä
- tiedot kerätty 1.9.2002 - 15.2.2003
- tiedonkeruumenetelmä: tietokoneavusteiset käyntihaastattelut
- edustaa 10 vuotta täyttäneitä väestöä

- Vapaa-aikatutkimuksen tuloksia eri taiteen taiteenalojen ja kulttuurin harrastamisesta ja niiden muutoksista julkaistu myös eilen ilmestyneessä
- **Kulttuuritilasto 2003 -kirjassa**
- toimittajat: Seppo Paananen ja Jukka Ekholm

Mikä olennaista nykyisessä yhteiskunnallisessa muutoksessa?

- Väitetään, että
 - yhteiskunnallisen muutoksen logiikka muuttumassa
 - elämme suurta arjen toimintalogiikan muutoksen aikakautta
- monet sitä mieltä, että olennaista nykyisessä muutoksessa on, että se tapahtuu 'päiden sisällä':
 - käsitteissä,
 - uskomusjärjestelmissä ja luottamuksessa, sellaisessa jota on vaikea havainnoida

Miten saada tietoa tällaisesta muutoksesta

- Toiminnan ja käyttäytymisen määrällinen muutos

- Laadullisten aspektien muutos
 - Vapaa-aikatutkimuksessa:
 - teemahaastattelut
 - avoimet kysymykset
 - eri elämän alueiden tärkeyden kokeminen
 - → sisällölliset valinnat, kokemukset, arjen käsitteet

Miten vapaa-aika määriteltiin vapaa-aikatutkimuksen laadullisissa haastatteluissa?

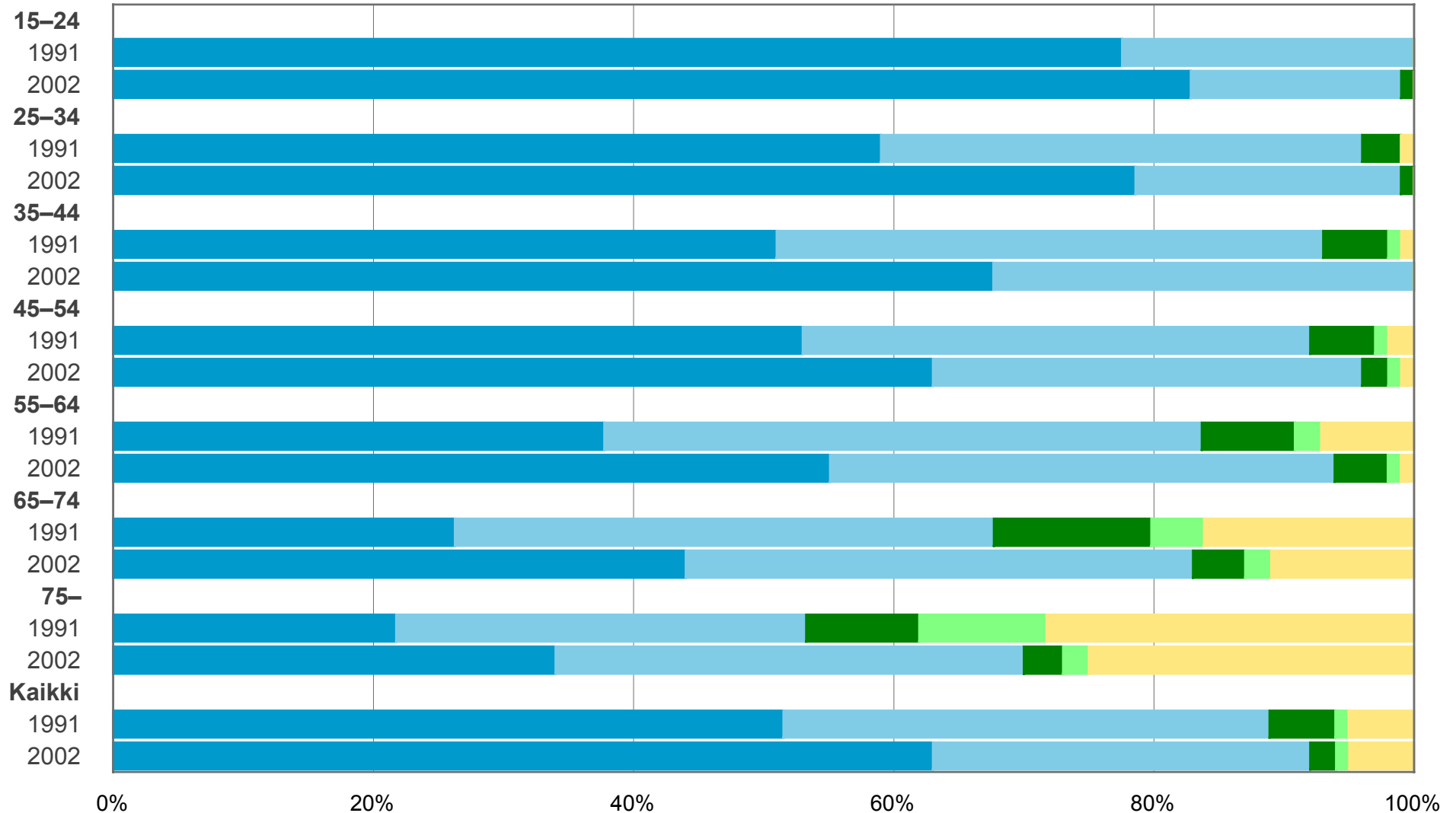
- peruserkitys: (palkka)työn ulkopuolinen aika
- harrastukset
- perhe, sosiaaliset suhteet
- arjen positiivisesti laadullinen elementti: ilo, rauha, kiireettömyys, läheisimmät ihmissuhteet jne
 - voi liittyä mihin tahansa hetkeen elämässä
 - minun näkökulmani ja vapaaehtoinen valintani omaan arkeeni, oli se sitten yksilöllistä tekemistä tai sosiaalisuutta

⇒ käsite monitasoinen ja ajassa muuttuva



Vapaa-ajan tärkeäksi tai yhdentekeväksi kokeminen iän mukaan

Hyvin tärkeä Melko tärkeä Melko yhdentekevä Täysin yhdentekevä Ei koske minua tai EOS

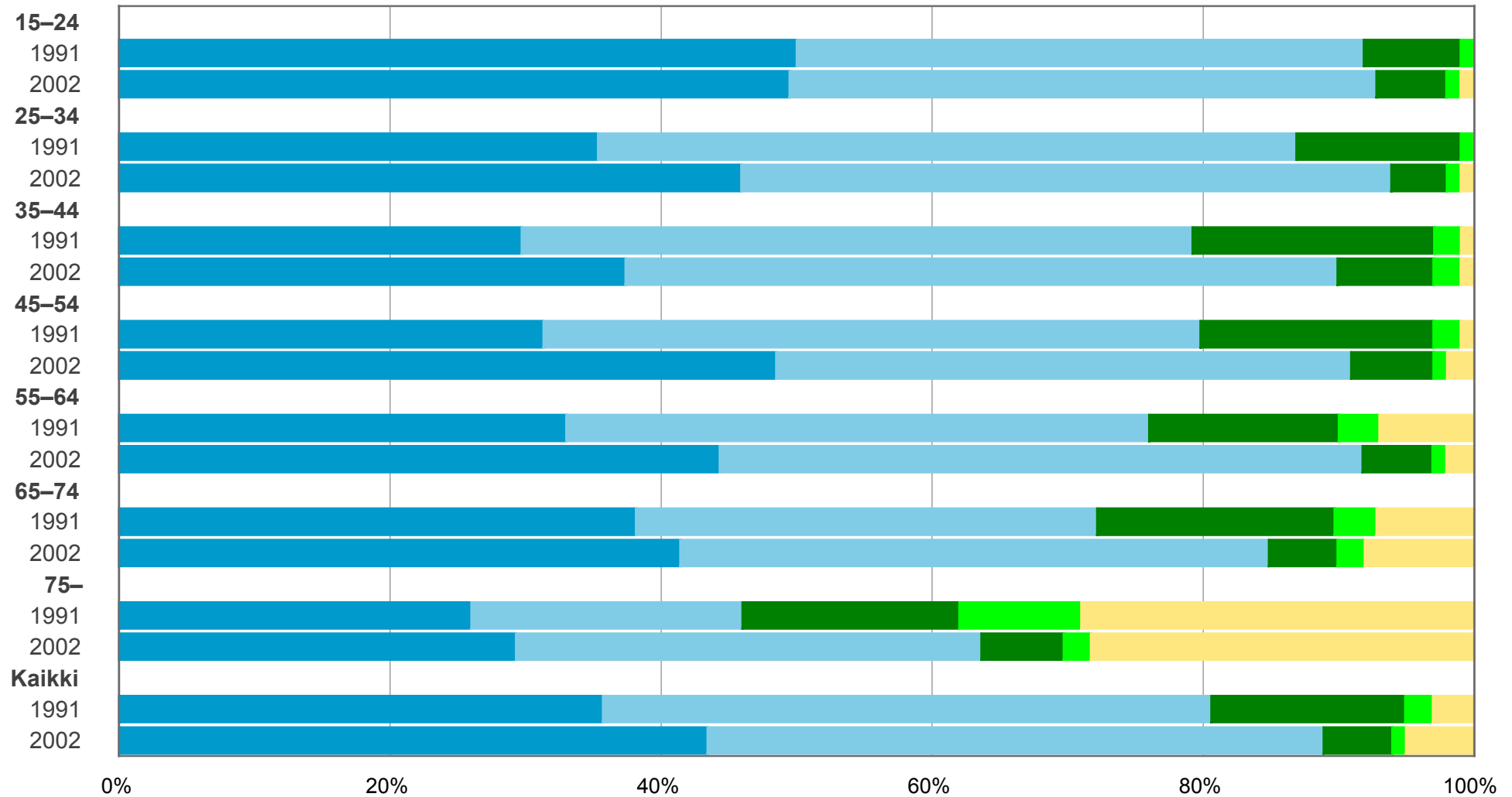


- **Mitä viimeisten parin vuosikymmenen aikana tapahtunut?**
 - Tietotekniikka ja uusi viestintäteknikka (internet, kännykät) ovat muuttaneet aikakäsitystä, tiedonsaannin mahdollisuuksia ja yhteydenpitotapoja
 - Mediatarjonta moninkertaistunut, ja televisio ottaa yhä suuremman osan ajalla mitatusta vapaa-ajasta
 - Nyt julkistettavassa kirjassa paneudutaan erityisesti siihen,
 - *mitä muuta ihmiset tekevät ja*
 - *mitä muita muutoksia suomalaisten harrastuksissa, toiminnassa ja valinnoissa on tapahtunut?*



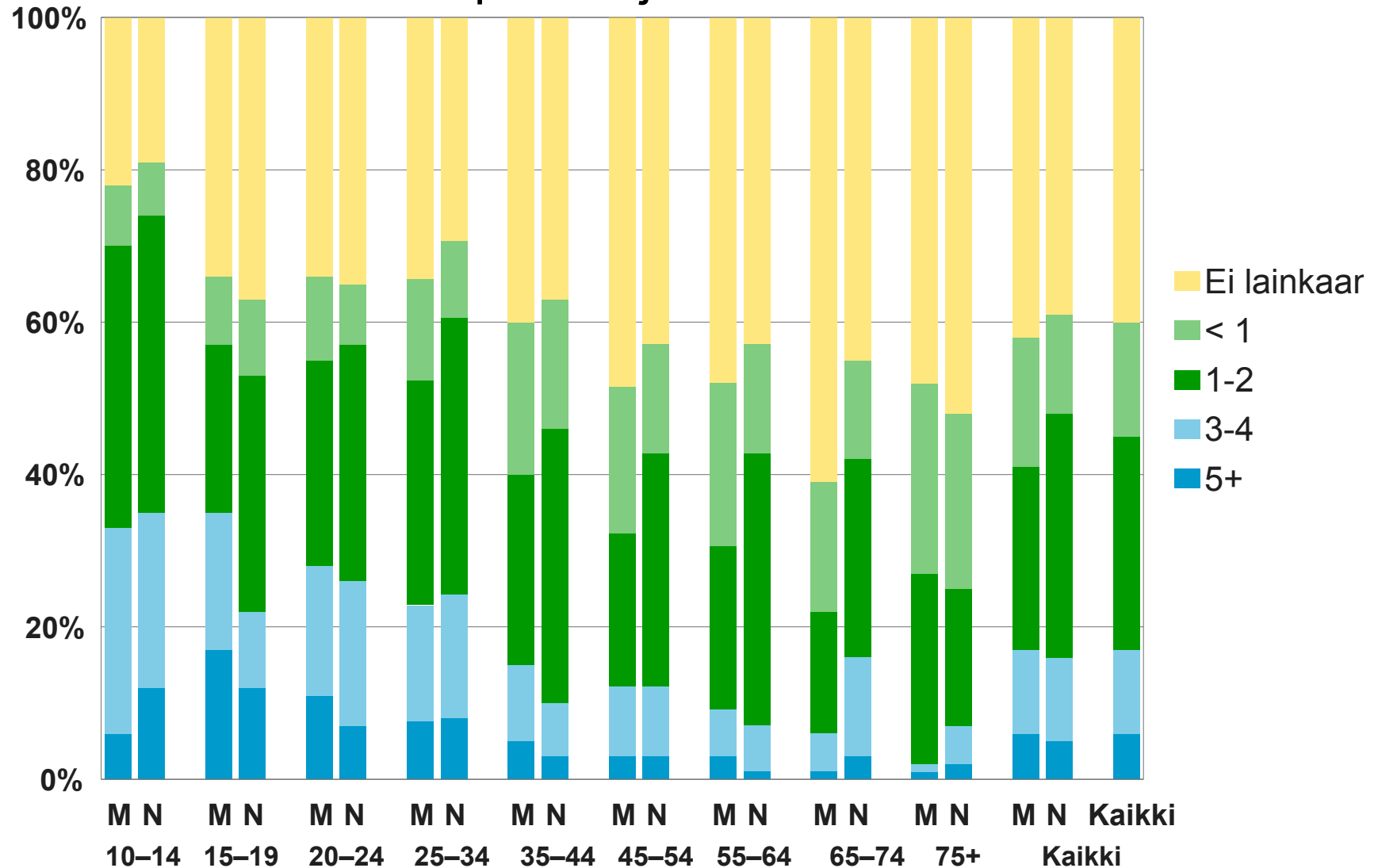
Harrastusten tärkeäksi tai yhdentekeväksi kokeminen iän mukaan

Hyvin tärkeä Melko tärkeä Ei lainkaan tärkeä Ei kuulu vapaa-aikaani Ei koske minua tai EOS





Osallistuminen kodin ulkopuolisiin järjestettyihin harrastuksiin sukupuolen ja iän mukaan

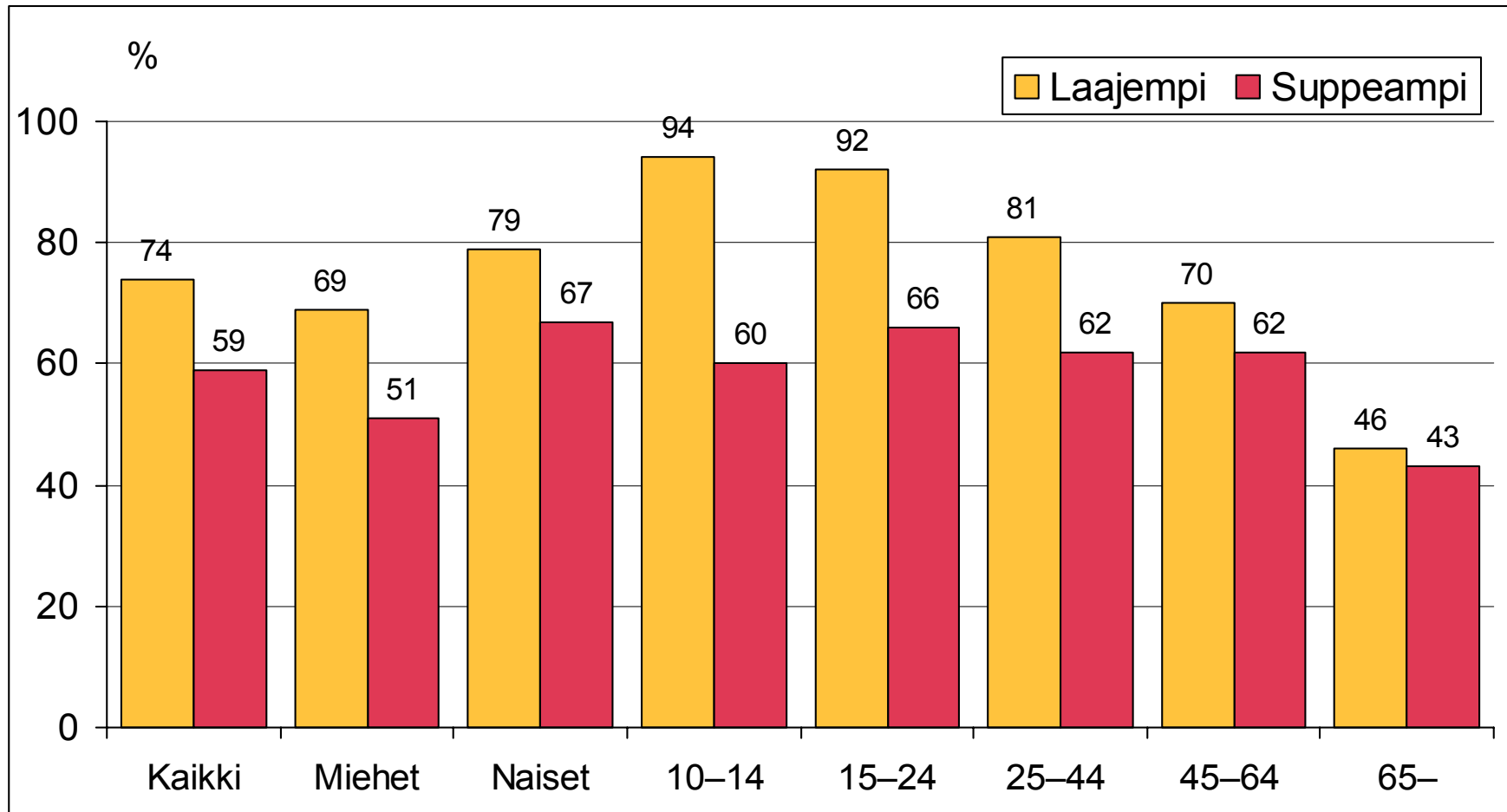




Elävissä kulttuuritilaisuuksissa käyminen 12 kk:n aikana sukupuolen ja iän mukaan

Laajempi määritelmä: teatteri, konsertit, ooppera, tanssiesitykset, elokuvat ja kulttuuritapahtumat

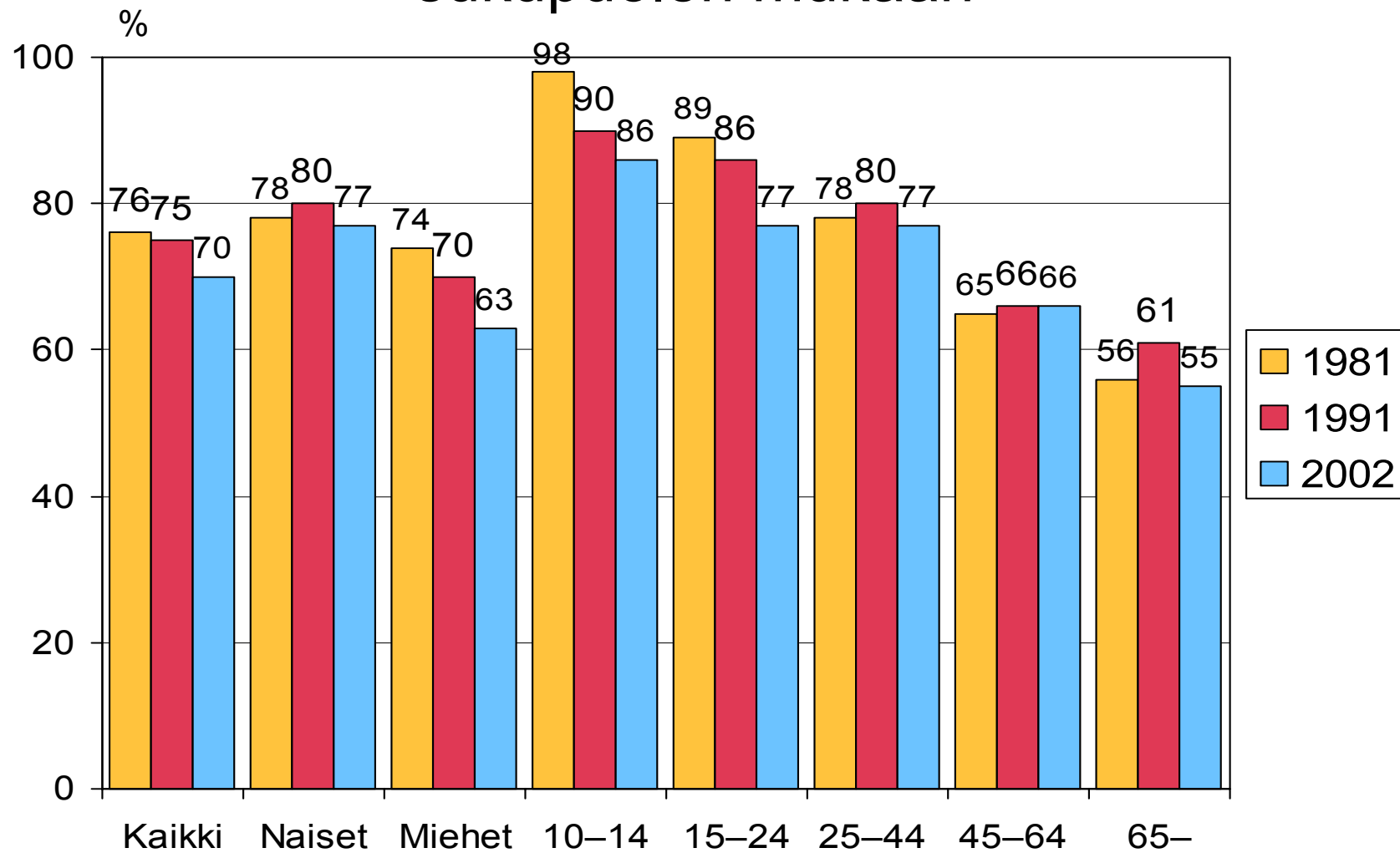
Suppeampi määritelmä: pois lukien elokuvat ja kulttuuritapahtumat



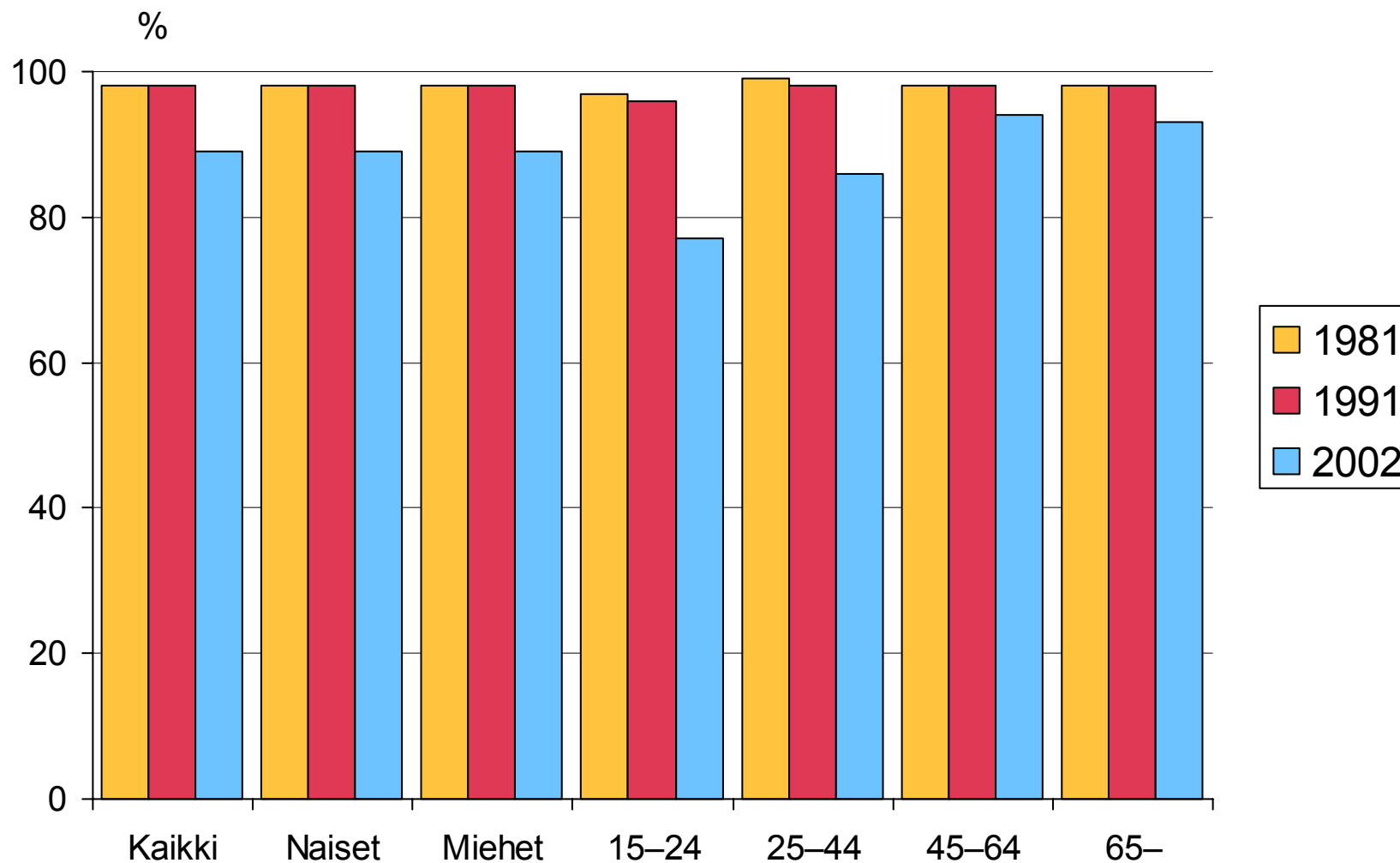
Aktiivisen kulttuuri/taideyleisön osuus 10 vuotta täyttäneestä väestöstä, prosenttia

	1991	2002
<i>Käynyt vähintään 6 kertaa</i>		
• Teatteri	2	3
• Tanssiesitykset	1	1
• Konsertit	6	7
<i>Käynyt vähintään 3 kertaa</i>		
• Ooppera	1	1
<i>Käynyt vähintään kerran kuukaudessa</i>		
• Elokuvat	12	12

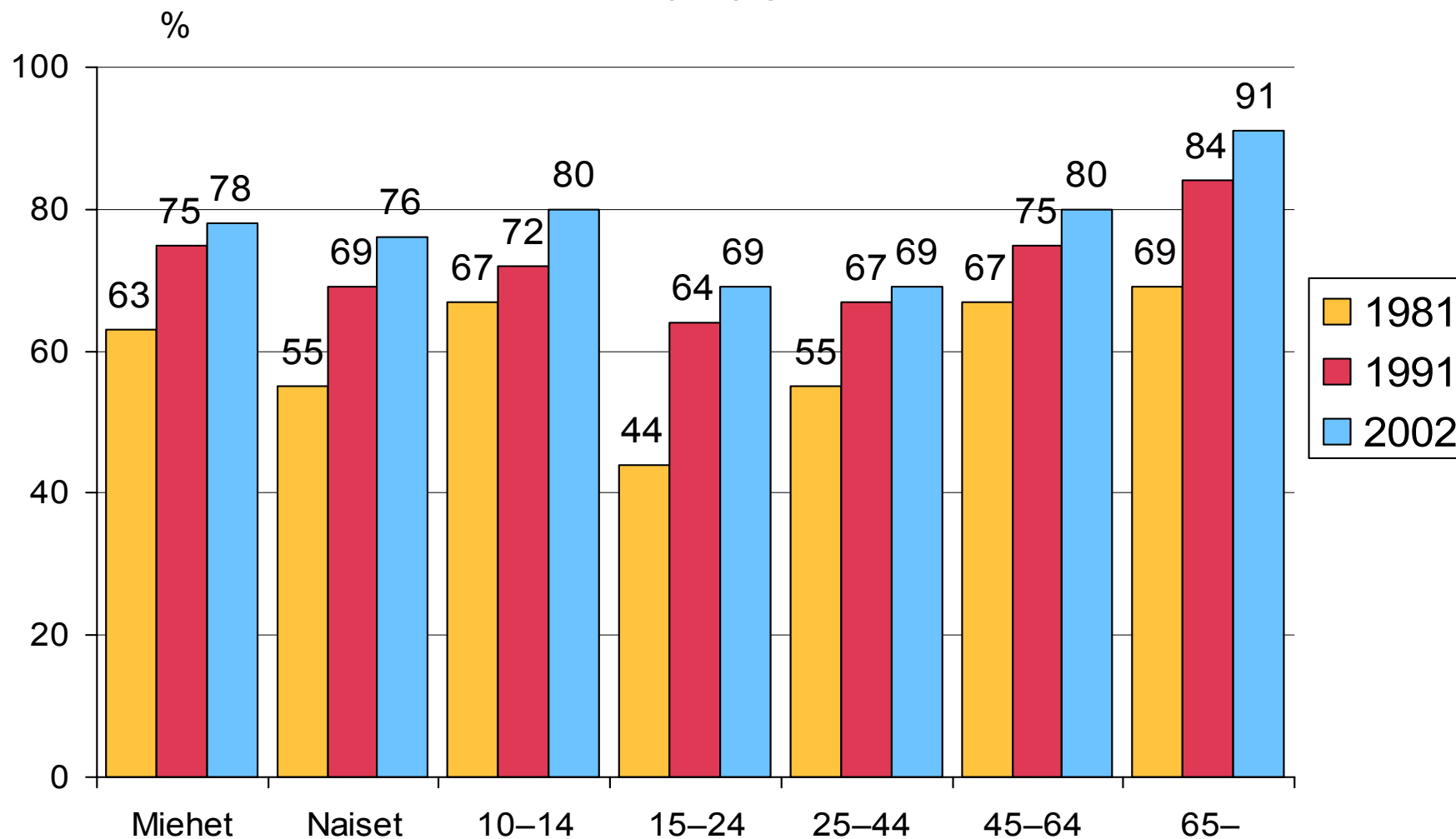
Kirjojen lukeminen 6 kk:n aikana iän ja sukupuolen mukaan



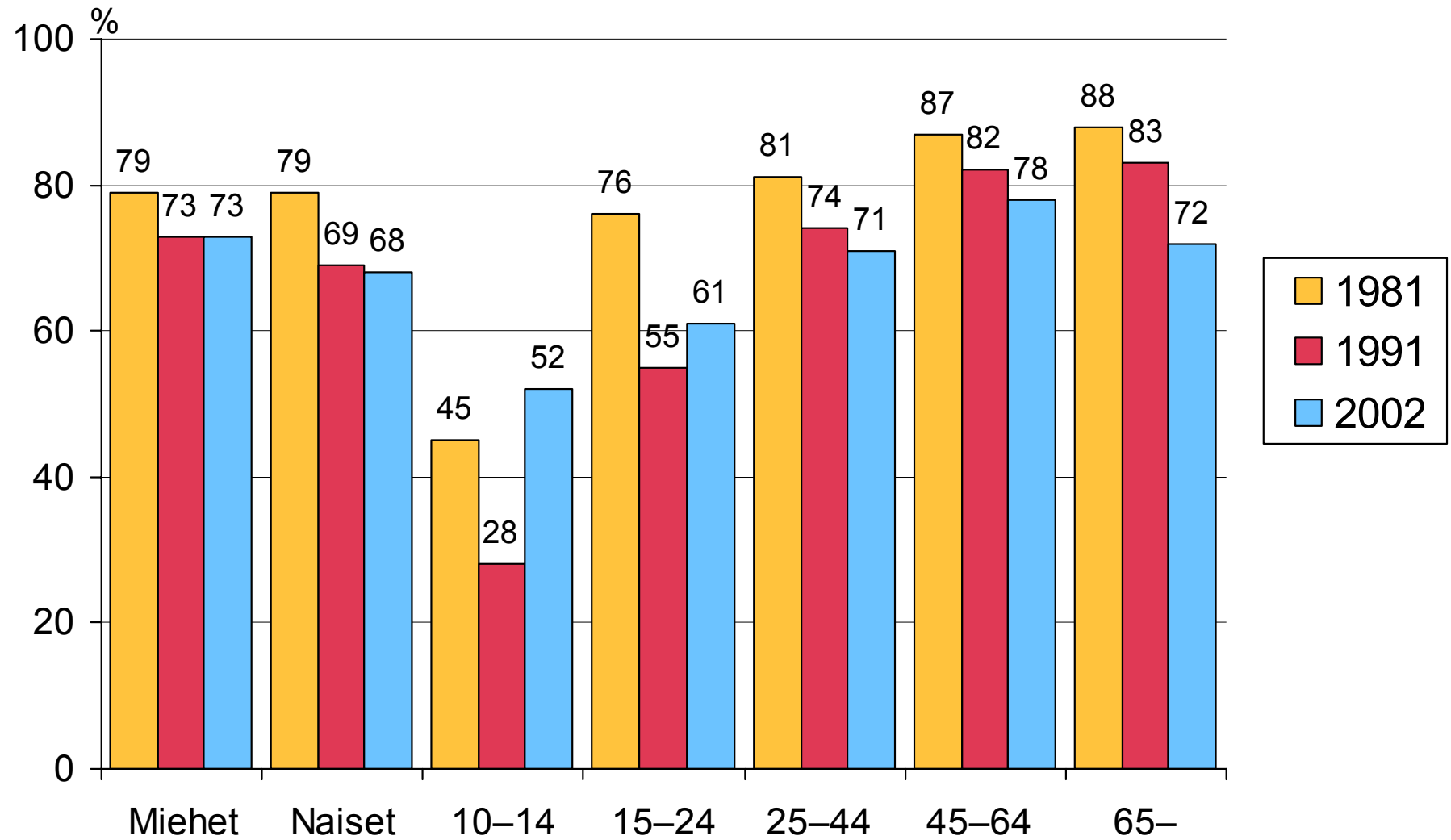
Sanomalehtien lukeminen iän ja sukupuolen mukaan



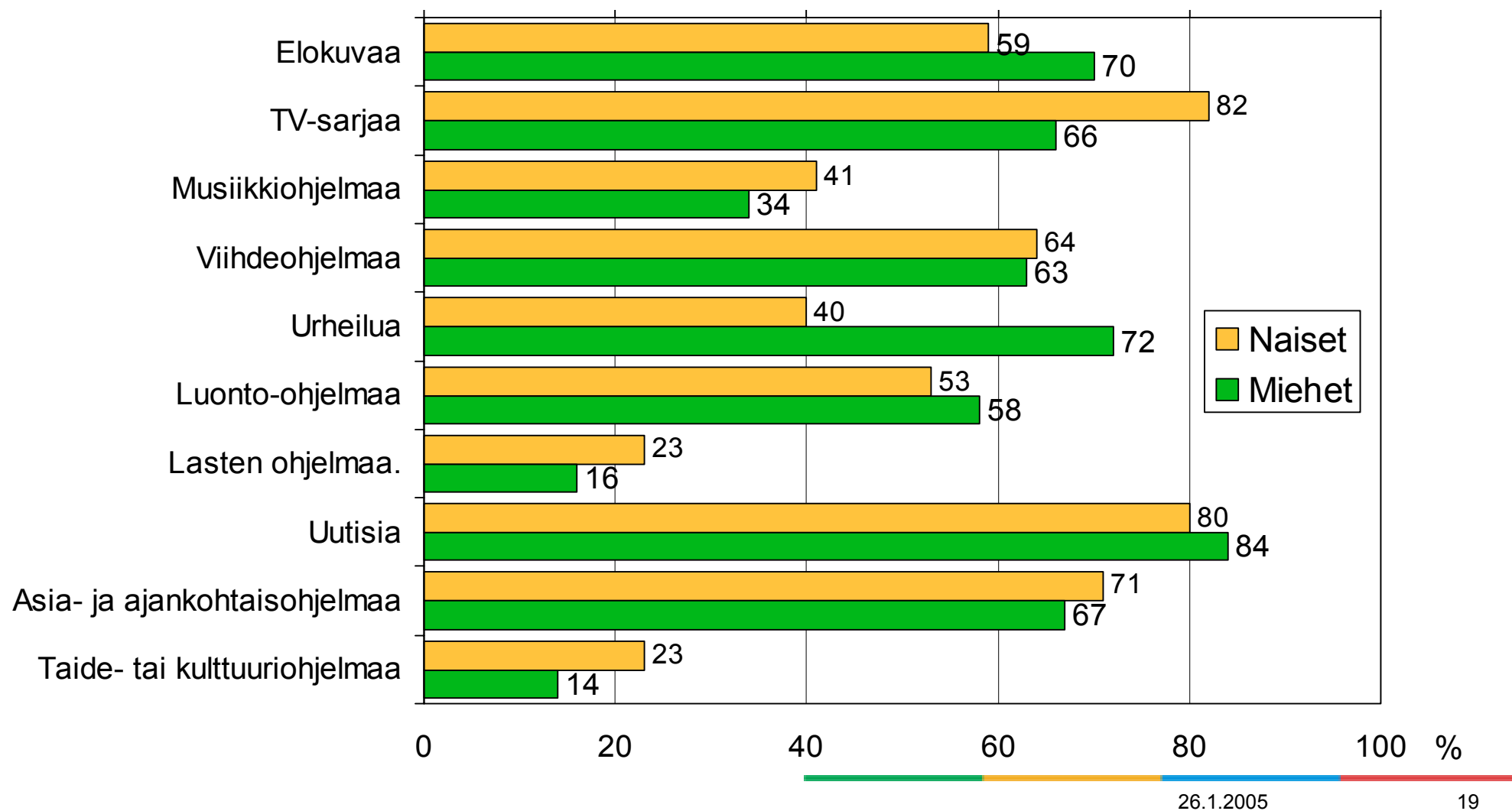
Television katsominen joka päivä sukupuolen ja iän mukaan



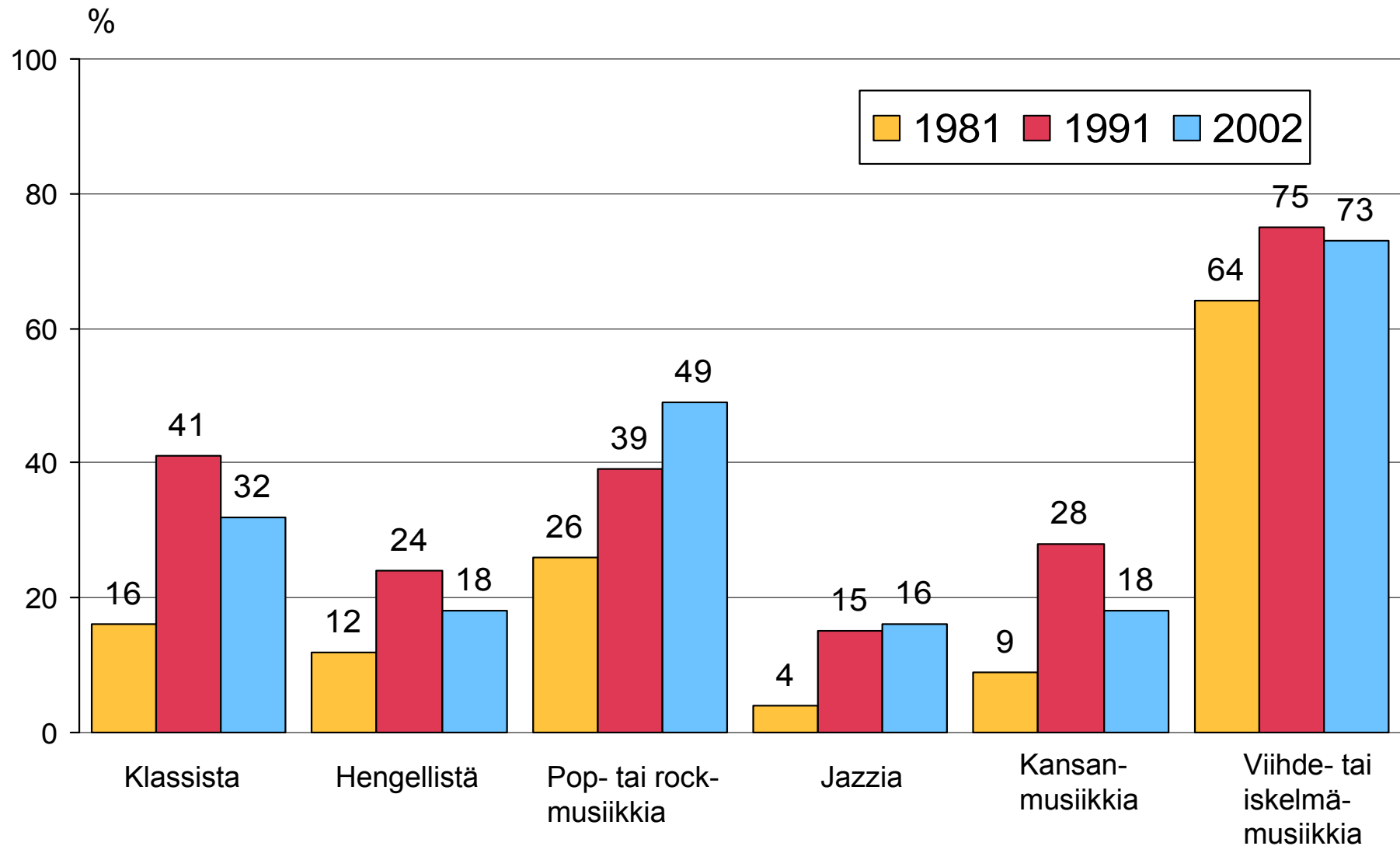
Radion kuunteleminen joka päivä



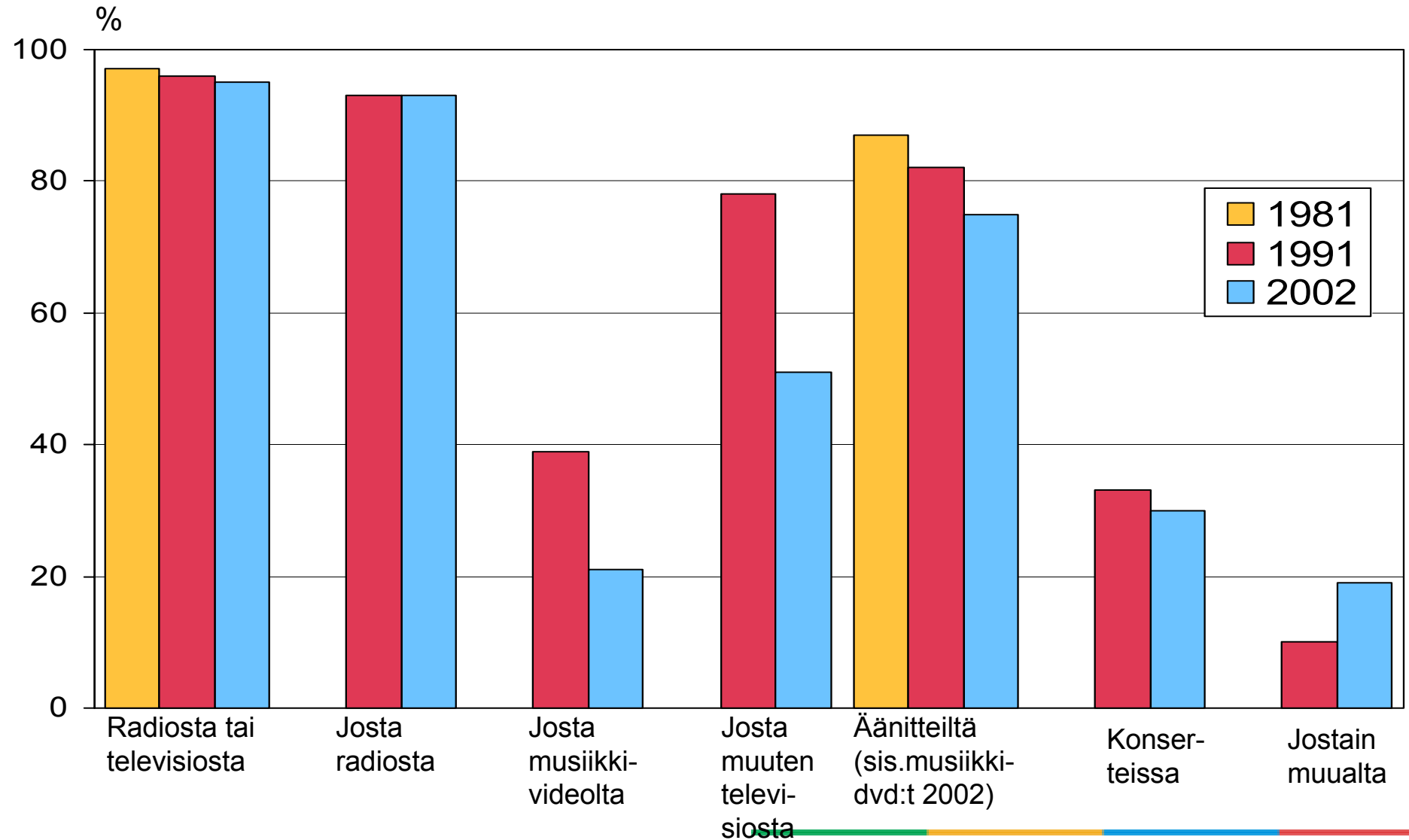
Eri ohjelmatyyppejä televisiosta keskittyneesti seuranneet sukupuolen mukaan



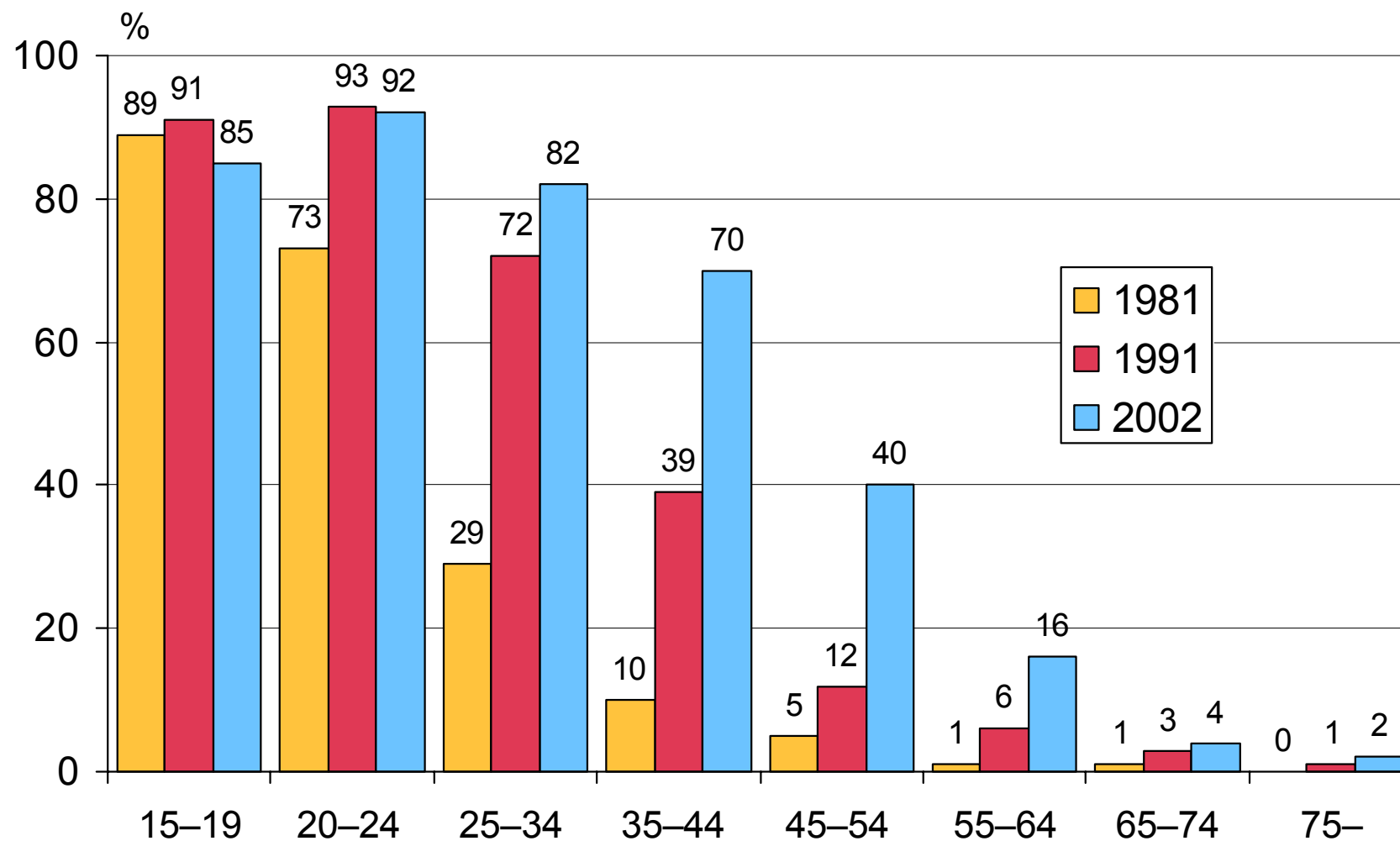
Eri musiikinlajien kuunteleminen



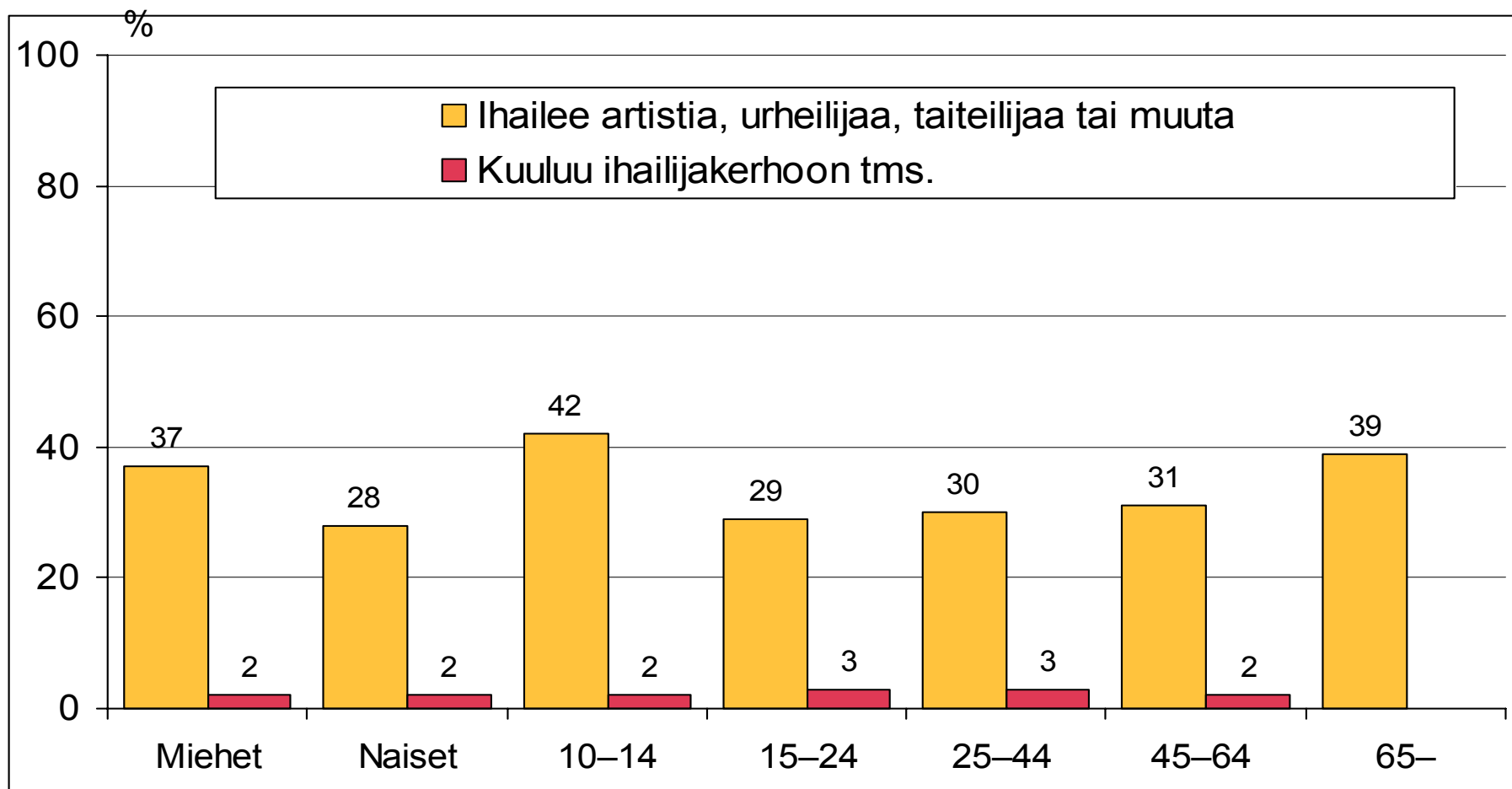
Musiikin kuunteleminen eri lähteistä



Pop- ja rock-musiikin kuunteleminen iän mukaan



Artistin, urheilijan tms. ihaileminen, erityisen tarkasti seuraaminen ja ihailijakerhoon kuuluminen iän mukaan



- **Mitä tapahtuu...**
- *Valtaosa väestöstä harrastaa* joko järjestetysti tai omaehtoisesti
- *Valtaosa väestöstä käy kulttuuritilaisuuksissa* – useimmat kerran pari vuodessa – aktiivisin kulttuuriyleisö pysynyt ennallaan muutamassa prosentissa väestöstä
- Konserteissa ja kulttuuritapahtumissa käyminen lisääntynyt, muiden kulttuuritilaisuuksien suosio pysynyt ennallaan tai vähän laskenut
- *Myös muissa kuin kulttuuritilaisuuksissa käydään paljon*, käyminen jonkin verran vähentynyt - eniten hengelliset tilaisuudet ja myyntinäyttelyt
- Kirjastot suosituin ja tasa-arvoisin yleisöinstituutio

- **Mitä tapahtuu...**
- *Osa muutoksista tapahtuu erityisesti jossakin ikäryhmässä:*
esimerkiksi sekä kirjojen että sanomalehtien lukeminen vähenee varsinkin nuorilla
- *Ikäryhmittäiset erot vähenevät joissakin asioissa:*
 - television päivittäiskatsominen lisääntyy,
 - radion kuuntelu lisääntynyt nuorilla - vähentynyt vanhemmilla,
 - elokuvissa käyminen lisääntynyt vanhemmilla ja vähentynyt aktiivisimmilla nuorilla elokuvissakävijäikäryhmillä

■ Mitä tapahtuu...

- *Osa sisällöistä tai toiminnoista tyypillisiä erityisesti jollekin ikäryhmälle*
 - esim. rap ja hiphop nuorille – hengellinen, suomalainen ja klassinen musiikki vanhemmille
 - omaehtoiset taideharrastukset ja muutenkin hyvin aktiivinen kodin ulkopuolisiin järjestettyihin harrastuksiin osallistuminen nuorille
- *Osa entisistä nuorisokulttuureista siirtyy vanhempiin ikäluokkiin: esimerkkinä pop ja rock musiikin kuuntelu*
- *Vanhemmat ikäluokat omaksuvat uusia tapoja: esimerkkinä ravintolassa käynti ja sauvakävely*

- **Mitä tapahtuu...**
- *Sukupuolten kulttuuriset tyylit pitävät pintansa:*
 - naiset valitsevat ja harrastavat kulttuuria ja lukevat enemmän,
 - miehet valitsevat ja harrastavat enemmän urheilua ja populaarikulttuuria
- Sukupuolen lisäksi *koulutus yhä keskeinen* valintoihin vaikuttaja, myös monet *sosiaaliryhmittäiset* erot melko pysyviä

- **Mitä tapahtuu...**
- *Sähköiset mediat arkistuvat entisestään - sekä radion että television keskittynyt seuraaminen vähenee*
- *Kodissa seurattavat mediat (tv, radio, musiikki, lehdet, kirjat) koetaan kuitenkin itselle tärkeiksi*
- *Joidenkin perinteisten sisältöjen asema heikkenee: esimerkkinä kansanmusiikki, hengellinen musiikki*
- *Kansalliset sisällöt pitävät kuitenkin pintansa: kansalliset televisiokanavat, kotimainen kirjallisuus, sanomalehdet, faniuden kohteet, kotimainen iskelmämusiikki*
- *Kulttuurituotteisiin kiinnitytään yhä emotionaalisemmin: fanius yleistä kaikissa ikäryhmissä*

KIITOS !